

A child wearing a red and black plaid shirt, black pants, and a grey helmet is riding a skateboard on a dark asphalt ramp at a skate park. The ramp has green grass patches. In the background, there are trees and a multi-story apartment building under a clear blue sky.

SYSMÄ

Sysmän ilmastosuunnitelma

2025-2029

**Jokainen voi
tehdä jotain,
mutta kenenkään
ei tarvitse tehdä
kaikkea**

Yhdessä vaikutamme enemmän

SYSMÄ

SYSMÄN ILMASTOSUUNNITELMA 2025-2029

SYSMÄ

Aluksi

Alkusanat

Sysmä lukuina

Keskeiset käsitteet

Nykytila ja tavoite

Ilmastotyön verkostot

Sysmän päästötavoite, päästökehitys ja päästöjen jakauma

Arvioitu päästökehitys

Kulutusperusteiset päästöt

Ilmastosuunnitelman valmistelu

Toimen- piteet ja seuranta

1. Ilmastojohtaminen

2. Energia ja kulutus

3. Kestävä liikkuminen

4. Kestävä ruokajärjestelmä

5. Luonto ja maankäyttö

6. Ilmastomuutokseen sopeutuminen

7. Viestintä ja ympäristökasvatus

Suunnitelman seuranta

Alkusanat

Suomen kansallisena tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää päästövähennyksiä sekä hiilinielujen vahvistamista. Kunnat ovat merkittävässä roolissa Suomen ilmastotavoitteen saavuttamisessa, sillä ne voivat tukea asukkaita elämään kestävämmiin ja voimaan paremmin.

Sysmän ilmastosuunnitelma toimii kunnan tekemän kestävyystyön pohjana tulevina vuosina. Sen avulla kunnan ilmastotyö on määrätietoisempaa ja avoimempaa. Ilmastosuunnitelmassa on huomioitu ilmastomuutoksen ohessa myös muita kestävyysteemoja kuten luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen.

Sysmän ilmastosuunnitelma on koottu vuosien 2023-2024 aikana. Suunnitelman laatimiseen on saatu ympäristöministeriön myöntämä valtionavustus. Valmistelutyössä osallistettiin laajasti Sysmän kunnan henkilöstöä, päättäjiä, kuntalaisia ja alueen muita toimijoita. Ilmastosuunnitelma tuotettiin yhteistyössä kuuden muun Päijät-Hämeen kunnan – Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Iitin, Kärkölan ja Padasjoen – kanssa. Suunnitelman valmistelua koordinoi Päijät-Hämeen liitto.

Sysmässä toivoisin, että ilmastotyö olisi osa arkea. Päivittäisiä tekoja ja valintoja, joilla jokainen voi vaikuttaa omaan hiilijalanjälkeensä

Lasse Peltonen

Sysmän vt. Kunnanjohtaja.

Sysmä lukuina

Asukkaat (2023)

3 496 hlö

Alle 15-vuotiaita 7,8 %
15-64-vuotiaita 46,1 %
Yli 64-vuotiaita 46,1 %

Asuntokuntia

2 005 kpl

Vapaa-ajan
asuntoja

3 704 kpl

Alueella olevat
työpaikat (2022)

969 kpl

Pinta-ala

Kokonaispinta-ala **936 km²**
Taajama-aste (2022) **52,2 %**

Maankäyttö

Vesistöt

Yli 1ha kokoiset järvet **143 kpl**
Pinta-ala yhteensä **269 km²**
29 % kokonaispinta-alasta

Metsätalousmaa

526 km²
57 % kokonaispinta-alasta
Kunnan omistama metsäpinta-ala **250 Ha**
(metsä-, kitu- ja joutomaa)

Maatalousmaa (2023)

Viljelyala **79 km²**
Tiloja **129 kpl**
(maatalouskäytössä oleva)

Kasvihuonekaasu

Kasvihuonekaasut toimivat ikään kuin kasvihuoneen lasikatto. Kaasut päästävät auringon säteilyn läpi maapallolle, mutta estävät maasta tulevan lämpösäteilyn pakenemisen avaruuteen.

Ilmastonmuutos

Ihmistoiminnan seurauksena kasvihuonekaasut ovat lisääntyneet ilmakehässä. Tämä johtaa maapallon keskilämpötilan nousuun, mikä vaikuttaa sääolosuhteisiin, merenpinnan tasoon ja ekosysteemeihin.

HINKU-verkosto

Pääasiassa kunnille suunnattu, vuonna 2008 perustettu ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto. Verkostoon liittyneet kunnat ja maakunnat tavoittelevat hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä.

Energiatehokkuussopimus (KETS)

Vapaaehtoinen sopimus, jolla on merkittävä rooli Suomen energiatehokkuusdirektiivin tavoitteiden saavuttamisessa. Sopimukseen voi liittyä kunnat ja yritykset sekä kiinteistö- ja vuokratotalonyhtiöt.

CO₂e

Hiilidioksidiekvivalentti, jossa hiilidioksidin lisäksi on otettu huomioon myös muiden kasvihuonepäästöjen ilmastoa lämmittävä vaikutus.

Päästökerroin

Päästökerroin kuvaa yhden yksikön aiheuttamaa kasvihuonekaasujen päästmäärää. Esimerkiksi sähköntuotannossa päästökerroin voidaan ilmoittaa grammoina hiilidioksidiekvivalenttia tuotettua kilowattituntia kohden (gCO₂e/kWh).

Päästökuilu

Ero nykyisillä toimenpiteillä saavutettavan päästövähennyksen sekä tavoitteen välillä.

Perusskenaario

Oletettujen olemassa olevien politiikkatoimien sekä muiden tiedossa olevien kansallisella tasolla päätettyjen toimien vaikutus alueen päästökehitykseen tulevina vuosina.

ILMASTOTYÖN NYKYTILA, PÄÄSTÖKEHITYS JA TAVOITE

Sysmän ilmastosuunnitelma

Ilmastotyön verkostoja

Päijät-Hämeen ilmastotyöryhmä

Päijät-Hämeen ilmastotyöryhmä kokoaa alueen keskeiset toimijat, kuten kunnat, korkeakoulut ja energiayhtiöt yhteisen pöydän ääreen suunnittelemaan ja toteuttamaan ilmastotoimenpiteitä.

Sysmän kunta on mukana alueellisessa ilmastotyöryhmässä ja osallistuu aktiivisesti kokoontumisiin, joita järjestetään neljä kertaa vuodessa.

Hinku-verkosto

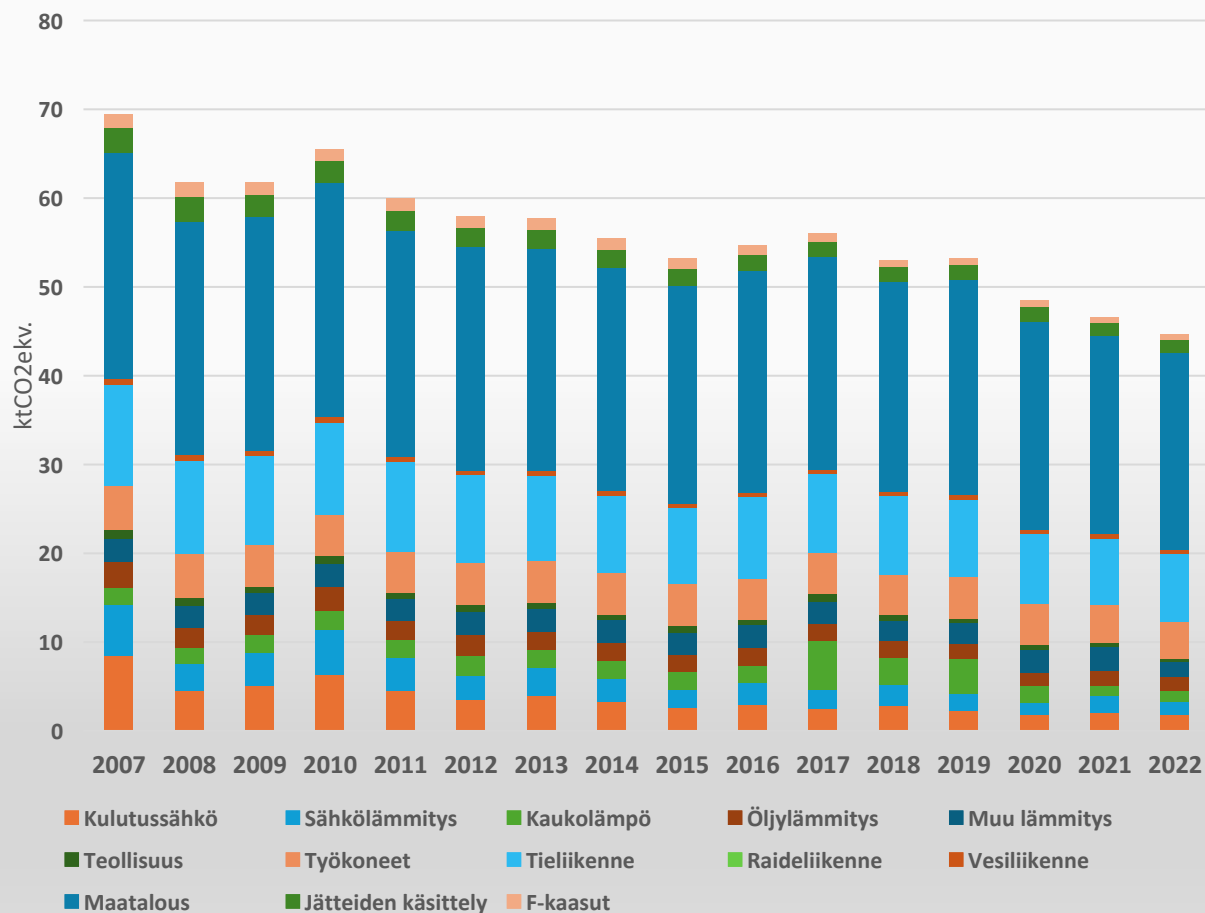
Päijät-Hämeen maakunta kunta kuuluu hiilineutraalien kuntien ja maakuntien Hinku-verkostoon. Verkostossa mukana olevat kunnat ja maakunnat kuuluvat ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöihin ja ovat sitoutuneet tavoittelemaan 80 % päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta.

Sysmä on sitoutunut maakunnan yhteiseen Hinku-tavoitteeseen.

Sysmän päästötavoite ja -kehitys vuosina 2007-2022

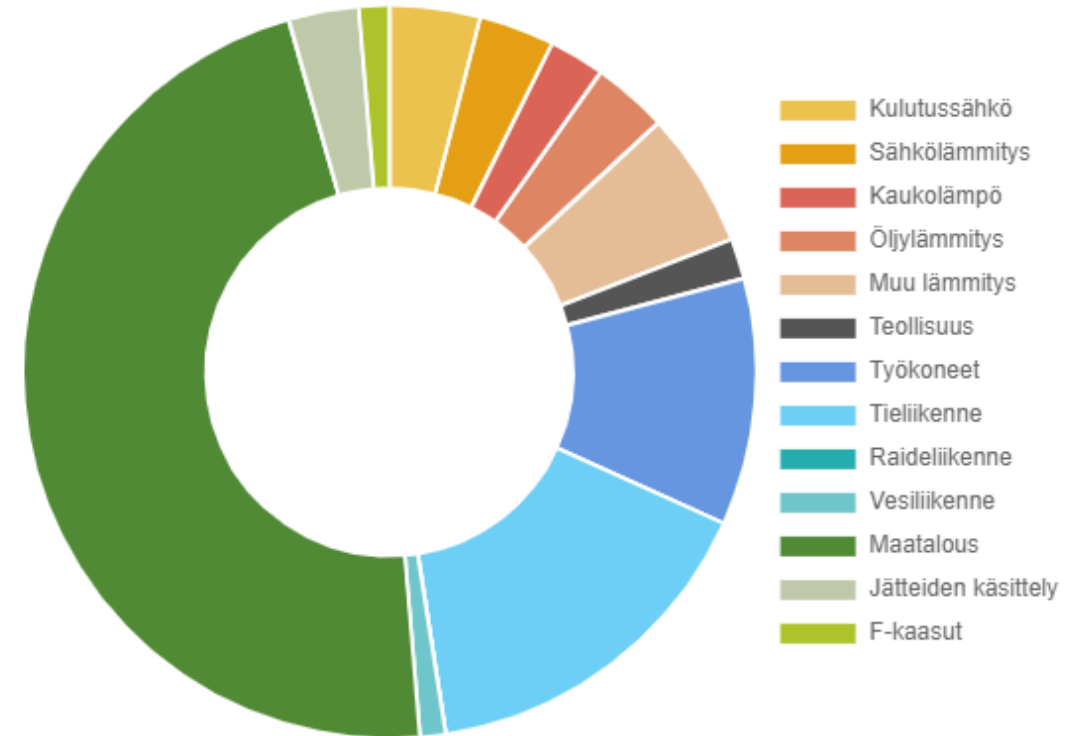
Sysmä on sitoutunut Päijät-Hämeen yhteiseen Hinku-tavoitteeseen eli vähentämään 80 % alueen kasvihuonepäästöistä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta.

Sysmän kunnan kokonaispäästöt ovat vähentyneet 37 % vertailuvuoden 2007 tasosta vuoteen 2022 mennessä Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) laskennan mukaan. Asukaskohtaiset päästöt vähenivät samassa ajassa 21 %.

Sysmän päästöjakauma vuonna 2022

Sysmän alueperusteisen kasvihuonekaasujen päästölaskennan perusteella kunnan alueen päästöt jakautuivat vuonna 2022 seuraavasti:

- 47 % maataloudesta,
- 16 % tieliikenteestä,
- 11 % työkoneista,
- 3 % jätteiden käsittelystä,
- 2 % teollisuudesta,
- 18 % sähkön- ja lämmönkulutuksesta.

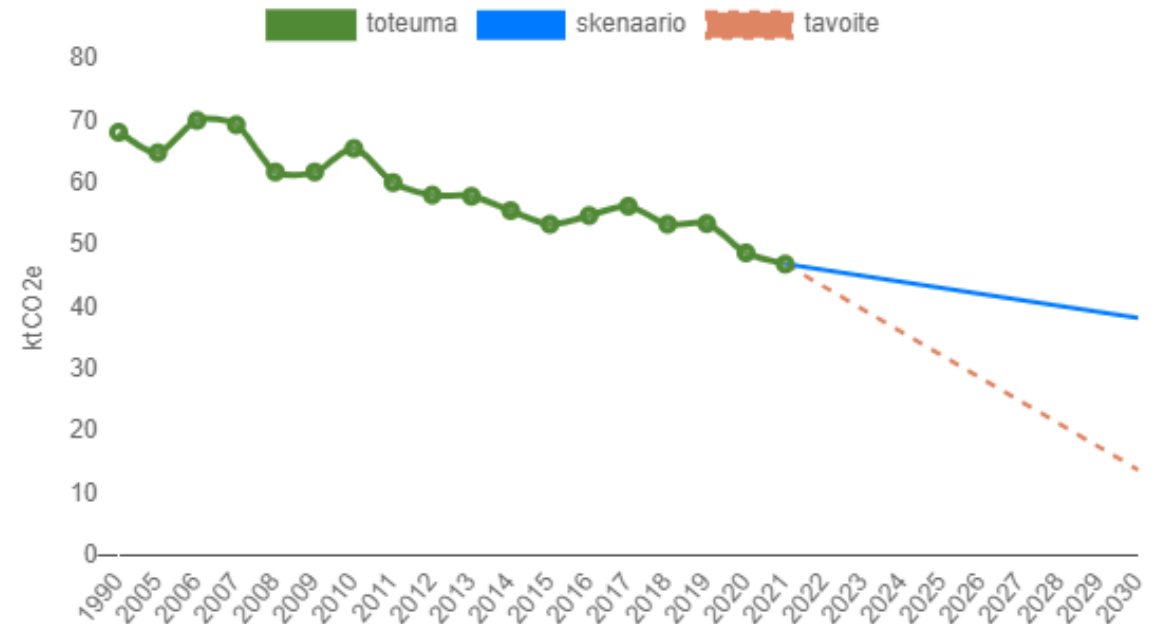

Arvioitu päästökehitys

SYKEN päästöskenaariotyökalun perusarvion mukaan Sysmän päästöt vähenevät vuoteen 2030 mennessä noin 45 % vuoden 2007 tasosta. Perusskenaario on luotu olemassa olevien politiikkatoimien ja muiden kansallisella tasolla päätettyjen toimien perusteella. Matkaa 80 % päästövähennystavoitteeseen (14 ktCO₂e) jää vielä 24 ktCO₂e.

Ilmastosuunnitelmaan on koottu toimenpiteet, joilla saadaan lisättyä kunnan päästövähennyksiä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kuitenkin myös valtion, yritysten ja asukkaiden lisätoimia.

Kokonaispäästöt

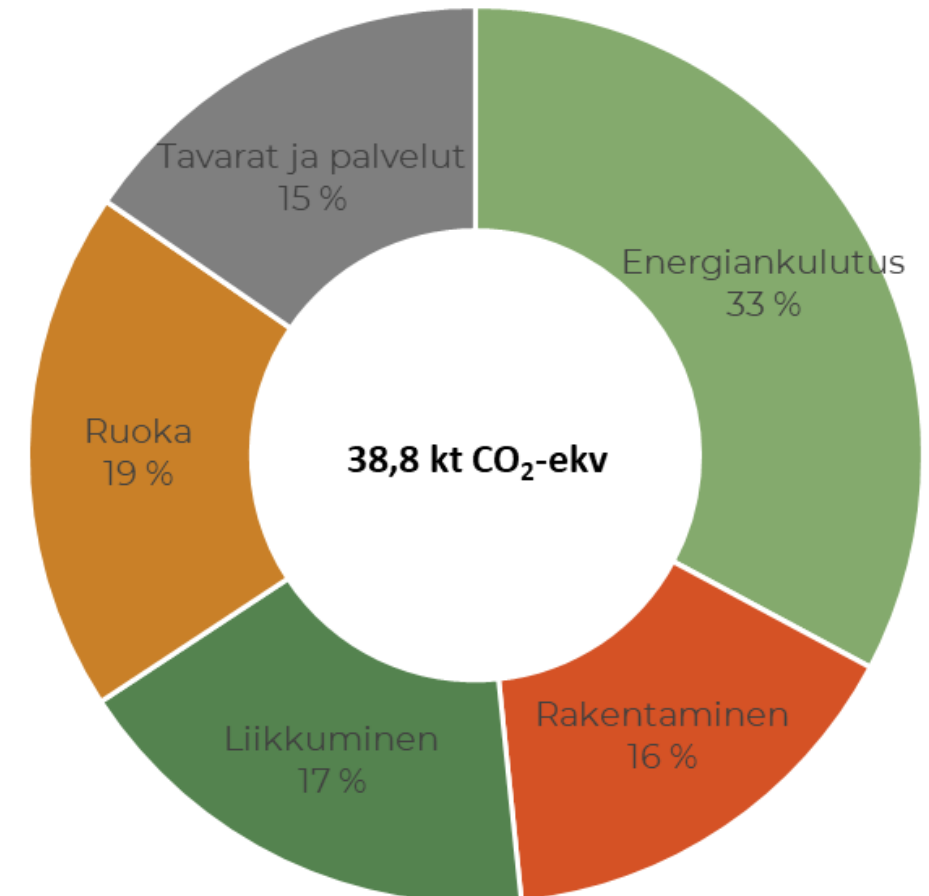
Kulutusperusteiset kasvihuonepäästöt

SYKE:n alueellisen päästölaskennan lisäksi ilmastosuunnitelmiin on tilattu kulutusperäinen päästölaskenta. Laskennan avulla saadaan tietoa kuluttamisen, kuten ruuan ja kulutustavaroiden tuotannon ja valmistuksen tai ulkomaanmatkojen päästöistä. Kulutusperusteisella päästölaskennalla pyritään arvioimaan kaikki kuntalaisten kulutuksesta aiheutuvat päästöt, huolimatta siitä, missä kulutettu hyödyke on tuotettu.

Kulutuksesta aiheutuvat päästöt on jaettu viidelle sektorille:

- Energiankulutus
- Rakentaminen
- Liikkuminen
- Ruoka
- Tavarat ja palvelut.

Sysmän kulutusperusteiset päästöt on laskettu vuodelta 2022. Laskentaa voidaan hyödyntää jatkossa ilmastotoimien ja viestinnän kohdentamisessa.

Kulutuksen kasvihuonekaasupäästöt Sysmässä sektoreittain vuonna 2022. Rakentamisen hiilikädenjälkivaikutus ei näy kuvassa.

Ilmastosuunnitelman valmistelu

Ilmastosuunnitelman valmistelussa kuultiin laajasti Sysmän kunnan henkilöstöä, kuntapäätäjiä sekä asukkaita ja vapaa-ajan asukkaita.

Ilmastosuunnitelman valmistelusta tiedotettiin monissa kanavissa valmistelun aikana.

Ilmastosuunnitelmakuntien edustajista koostunut ohjausryhmä kokoontui kuukausittain suunnitelman valmistelun aikana vuosina 2023-2025.

Oheisessa taulukossa näkyy pääpiirteittäin Sysmän ilmastosuunnitelman valmisteluprosessin toimet.

Toteutus/tilaisuus	Ajankohta
Kysely henkilöstölle	Lokakuu 2023
Tiedote henkilöstökyselystä	Marraskuu 2023
Esittely kunnan johtoryhmälle	14.11.2023
Kysely valtuutetuille	Marras-joulukuu 2023
Tiedote ilmastosuunnitelmien etenemisestä	Helmikuu 2024
Tiedote Sysmä oppaassa	Helmikuu 2024
Työpaja henkilöstölle	13.2.2024
Kysely yhdistyksille	12.3.-1.4.2024
Esittely kunnanhallitukselle	6.5.2024
Päijät-Hämeen ilmastokokous	22.5.2024
Tienvarsikyltit	Touko-elokuu 2024
Asukas- /vapaa-ajanasukaskysely	25.6.-2.8.2024
Tiedote ilmastosuunnitelman etenemisestä ja asukaskyselyn tuloksista	Syyskuu 2024
Ilmastosuunnitelman kommentointi Ilmastovahdissa	Syyskuu 2024
Toimenpiteiden tarkentaminen kunnassa	4.10.2024
Käsittely toimintaympäristövaliokunnassa	20.11.2024
Käsittely kunnanhallituksessa	9.12.2024
Hyväksyntä valtuustossa	16.12.2024

TOIMENPITEET

Sysmän ilmastosuunnitelma

Ilmastosuunnitelman rakenne

Ilmastosuunnitelman toimenpiteet on koottu seuraavien teemojen alle:

1. Ilmastojohtaminen
2. Energia ja kulutus
3. Kestävä liikkuminen
4. Kestävä ruokajärjestelmä
5. Luonto ja maankäyttö
6. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen
7. Viestintä ja ympäristökasvatus

Teemakohtaiset toimenpiteet esitellään taulukoissa, joihin on kirjattu myös vastuutahot sekä suunnitellut toteutusaikataulut. Suunnitelman liitteenä on tarkemmat kuvaukset toimenpiteistä.

Ilmastosuunnitelman päätöksenteon tueksi tilattiin selvitys toimenpiteiden kustannuksista ja hyödyistä. Teemojen yhteydessä on Sitowisen tuottama kooste vaikutuksista. Koko selvitys on suunnitelman liitteenä.

Ilmastojohtaminen

Ilmastojohtaminen luo pohjaa määrätietoiselle ja järkevälle ilmastotyölle.

Ilmastojohtamiseen kuuluvat organisaation toimintatavat ja ilmastotyötä ohjaavat työkalut kuten kunnan ilmastosuunnitelma.

Ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii pitkäjänteistä johtamista kuntaorganisaatiossa. Hyvällä ilmastojohtamisella kunta voi saavuttaa päästövähennysten lisäksi muitakin etuja kuten kustannussäästöjä, kilpailuetua ja vetovoimaa. Jotta ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa, tulee ne kytkeä kunnan strategiaan ja johtamisjärjestelmään.

Ilmastojohtajuus on myös kykyä innostaa muita toimijoita mukaan päästöjen vähentämiseen. Kunta ei voi yksin saavuttaa ilmastotavoitteita, mutta voi toimia esimerkkinä sekä kannustaa asukkaita, yrityksiä ja muita toimijoita tekemään oman osansa.

Teematason arviointi

ILMASTOJOHTAMINEN

Kustannukset

- Ilmastojohtamisen teemojen edistäminen vaatii ilmastoasiantuntijuutta
  - Kustannukset uuden/uusien henkilöiden palkkaamisesta
  - Henkilöstön kouluttaminen
- Kaikkien ilmastosuunnitelman toimenpiteiden jalkauttaminen vaatii myös muulta henkilöstöltä ilmasto-osaamista, aikaa ja perehtymistä
  - Nykyisen henkilöstön kouluttaminen

Hyödyt

- Ilmastojohtamisen toimenpiteet luovat pohjan ja edellytykset koko ilmastosuunnitelman toteuttamiselle ja siksi siihen tulee panostaa
- Selkeä työnjako ja vastuiden nimeäminen edesauttaa kaikkien toimenpiteiden toteuttamista. Osaamisen kehittämisellä (mm. koulutukset, tilaisuudet) parannetaan mahdollisuuksia onnistua
- Jakamalla vastuuta ympäri kuntaorganisaatiota, voidaan ilmastotyötä tehdä resurssitehokkaasti tunnistaen synergioita muuhun tekemiseen ja niitä hyödyntäen

Ilmastojohtamisen toimenpiteet

Nimi	Vastuutaho	Aikataulu
Ilmastotavoitteiden lisääminen kunnan strategiaan	Valtuusto	Seuraava päivitys 2025
Ilmastosuunnitelman säännöllinen seuranta, päivittäminen ja raportointi	Johtoryhmä + ympäristötarkastaja	Jatkuva
Hinku-verkoston sekä kuntien energiatehokkuussopimukseen liittyminen	Kunnanhallitus / valtuusto	2025
Ilmastojohtajan tai -koordinaattorin nimeäminen kuntaan	Johtoryhmä	2026
Ilmastosuunnitelman perehdytys uudelle valtuustolle	Johtoryhmä + PH-liitto	2025
Asiantuntijoiden hyödyntäminen kunnan johtoryhmässä ja päätöksenteossa	Valtuusto	Jatkuva
Ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomiointi päätöksenteossa ja hankkeissa	Kaikki toimialat	Jatkuva
Ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomiointi hankinnoissa	Valtuusto	Hankintaohjeistuksen päivityksessä / jatkuva
Ympäristö- ja ilmastoasiat tilaisuuksissa ja tapahtumissa	Tapahtumien järjestäjät	Jatkuva
Ympäristönäkökulmien huomioiminen yhdistysten avustuksissa	Hyvinvointivaliokunta	Jatkuva
Yhdistysten kuuleminen päätöksenteossa	Päätösten valmistelijat	Jatkuva
Kansalliseen päätöksentekoon vaikuttaminen ja yhteistyö	Lausuntopyyntöjen vastaanottajat	Jatkuva

Energia ja kulutus

Energiatehokkuus ja uusiutuvan energian lisääminen vähentävät päästöjä ja kannattavat taloudellisesti.

Energiasektorin päästöjen vähentäminen on keskeistä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuuden lisääminen ovat ensisijaisia toimenpiteitä, joilla saavutetaan myös kustannussäästöjä.

Energiatehokkuus ja kiertotalouden periaatteet on tärkeä huomioida niin hankinnoissa kuin uudis- ja korjausrakentamisessakin.

Teematason arviointi

ENERGIA JA KULUTUS

Kustannukset

- Olemassa olevien kiinteistöjen energiatehokkuustoimet voivat olla huomattavan kalliita ja vaatia isoja investointeja (esim. lämmöneritys, ikkunoiden/ovien uusiminen, ilmanvaihdon tehostaminen, valaistus, älykkäät hallintajärjestelmät, uusiutuvan energian ratkaisut)
- Energiatehokkaat laitteet voivat olla hankintahinnaltaan hieman kalliimpia
- Kotitalouksille myönnettävän energiatoimien kannustimen kustannukset (esim. alennus, tukiseteli)
- Tilojen käyttöasteen nouseminen voi johtaa ylläpitokustannusten kasvuun (esim. suurempi energiankulutus, tilojen kuluminen/lisääntynyt huolto, vahtimestaripalvelut)

Hyödyt

- Energiatehokkuuden investoinnit maksavat itsensä käytännössä aina takaisin, kun käytönaikainen kulutus (lämpö, sähkö, vesi, jätteet) vähenevät
- Energiatehokkaat laitteet säästävät rahaa pitkällä aikavälillä
- Kiinteistöjen energia- ja ympäristötoimet parantavat viihtyvyyttä ja ohjaavat myös tilojen käyttäjiä/asukkaita ympäristövastuulliseen toimintaan
- Kuntalaisten kannustaminen ja mukaan saaminen on edellytys ilmastotavoitteiden saavuttamiselle. Hyvät kannustimet saavat muutosta aikaan
- Tilojen käyttöastetta nostamalla joistain tiloista voidaan mahdollisesti luopua
- Tilojen avaaminen kuntalaisille/yhteisöille mahdollistaa uuden harrastustoiminnan ja lisää yhteisöllisyyttä
- Kiertotalous vähentää tarvetta ostaa uutta
- Saatavilla avustuksia ja tukia (kuten energiatuet, öljy- tai maakaasulämmityksestä luopumisen tuet, kotitalousvähennys)

Energian ja kulutuksen toimenpiteet

Nimi	Vastuutaho	Aikataulu
Kiinteistökatsemuksen toteuttaminen ja energiatehokkuustoimet	Tekninen toimi	KETS:iin liittyessä
Energiatehokkaiden ratkaisujen löytäminen ja tukeminen	Tekninen toimi	Jatkuva
Kunnan kestävä uudisrakentaminen	Tekninen toimi	Jatkuva
Tilojen käyttöasteen nostaminen	Tekninen toimi	Jatkuva
Uusiutuvan sähkön hankinta kunnan kiinteistöihin	Tekninen toimi	Tarkastellaan 2025
Energianeuvonta ja kestävä rakentamisen ohjeistus	Rakennusvalvonta	2025 - jatkuva
Energiaa säästävien laitteiden hankinta ja sähköistäminen	Kaikki jotka laitteita hankkivat	Jatkuva
Kestävien digitaalisten ratkaisuiden käyttöönotto ja kehittäminen	Järjestelmäasiantuntija	2027
Ruoka- ja siivouspalveluiden ilmastotoimet	Palveluntuottaja	Jatkuva
Kunnan irtaimiston ja materiaalien uudelleenkäytön tehostaminen	Tekninen toimi	Jatkuva
Uusiutuvan energian investointien edistäminen	Kaavoitus, rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, johtoryhmä	Jatkuva
Kannustin kotitalouksien energiatoimien edistämiseksi	Rakennusvalvonta	2026
Korjaus-, lainaus- ja vuokrauspalveluiden edistäminen	Elinvoima	Jatkuva
Vesihuoltolaitoksen energiatehokkuuden parantaminen	Tekninen toimi	Jatkuva
Lomittajapalveluiden ympäristö- ja kestävyysasioiden edistäminen	Lomituspalvelut	Jatkuva
Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätyksen tehostaminen	Jätehuolto	Jatkuva
Lajittelun tehostaminen kunnan kiinteistöissä	Tekninen toimi	2025 - jatkuva

Kestävä liikkuminen

Kestävä liikkuminen, eli kävely, pyöräliikenteen ja joukkoliikenteen käyttö lisää sekä terveyttä ja hyvinvointia että ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Liikenne aiheuttaa Päijät-Hämeessä noin kolmasosan ilmastopäästöistä, eikä päästöjä ole saatu merkittävästi vähennettyä.

Kuntien toimet ovat ratkaisevassa roolissa kulkutapamuutoksen aikaansaamisessa. Liikenteen sähköistyminen vähentää tulevaisuudessa päästöjä, mutta ei ratkaise esimerkiksi liikkumattomuuteen liittyviä terveyshaasteita. Jo pienikin arkiliikunta vaikuttaa positiivisesti terveyteen ja hyvinvointiin.

Teematason arviointi

KESTÄVÄ LIIKKUMINEN

Kustannukset

- Investoinnit pyöräilyinfrastruktuurin kehittämiseen ja ylläpitoon
- Kestäviin kulkumuotoihin kannustavien toimenpiteiden investoinnit (esim. turvalliset pyöräkatokset, sähköautojen latausinfra, sosiaalitalat työpaikoilla)
- Yhteiskäyttöauton ja kuntapyörrien vaatimat investoinnit
- Etätyötilojen ylläpito
- Huomattava osuus kustannuksista aiheutuu henkilöresursseista (erityisesti ajankäyttö ja perehtyminen, osaamisen kehittäminen)

Hyödyt

- Kävelystä ja pyöräilystä terveyshyötyjä, mikä voi vähentää terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tarvetta
- Kävelijöiden ja pyöräilijöiden turvallisuus paranee ja onnettomuudet vähenee (erilliset pyörätiet/-kaistat, paremmin hoidetut väylät, parempi valaistus)
- Työsuhdepolkupyörät työnantajalle jopa ilmaisia ja kannustavat henkilöstöä pyöräilemään ja toimimaan esimerkkinä kunnassa
- Tehostamalla kuljetuksia voidaan saavuttaa ajallisia ja rahallisia hyötyjä
- Hankintakriteerit ohjaavat ja kannustavat markkinoita kehittämään tuotteita ja palveluja ilmastoviisaampaan suuntaan

Kestävän liikkumisen toimenpiteet

Nimi	Vastuutaho	Aikataulu
Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman toteuttaminen ja seuranta	Maankäytönsuunnittelija	Jatkuva
Kestävään liikkumiseen motivoivat kampanjat ja viestintä	Hyvinvointi	Jatkuva
Pyöräpysäköinnin ja -reitistöjen kehittäminen	Elinvoima	2024-2025
Kävely- ja pyöräteiden talvikunnossapidon parantaminen	Tekninen toimi	Seuraava kilpailutus 2025
Kestävän liikkumisen kokeiluiden toteuttaminen v. 2025	Hyvinvointi	2025
Kunnan henkilöstön kannustaminen kestävään liikkumiseen	Hyvinvointi	Jatkuva
Työsuhdepolkupyörien käyttöönotto	Hyvinvointi	2025
Kuntapyörien hyödyntäminen	Hyvinvointi	2025
Etätyömahdollisuuksien lisääminen	Kirjasto	Jatkuva
Tehokkaampien koulu- ja yhteiskuljetusratkaisujen suunnittelu ja toteutus	Koulu ja elinvoima	Sopimusten päivityksissä, jatkuva
Kuljetus- ja ajoneuvohankintojen kriteerien kehittäminen	Tekninen toimi	Tulevat hankinnat
Sähköautojen latauspisteiden lisääminen	Tekninen toimi	2024-2026
Paikallisten palveluiden tukeminen ja edistäminen	Elinvoima	Jatkuva
Lähi- ja luontomatkailun edistäminen	Elinvoima	Jatkuva

Kestävä ruokajärjestelmä

Kestävässä ruokajärjestelmässä tuotettu ruoka edistää terveyttä. Ruuantuotanto ja -kulutus tapahtuu luonnonvaroja säästäen ja luonnon kantokyvyn rajoissa.

Sitran määritelmän mukaan ruokajärjestelmän kestävyys siirtymään kuuluu neljä tavoitetta, jotka onnistuessaan luovat mahdollisuuden viidennelle:

1. Kestävä maatalous sopeutuu luonnon kantokyvyn rajoihin
2. Kannattava maatalous mahdollistaa kestävä ruokajärjestelmän
3. Suomalaiset syövät kestävästi
4. Ruokajärjestelmä luo paikallista osallisuutta ja hyvinvointia
5. Suomalaista ruokaa viedään maailmalle laadulla ja ekologisuudella

Teematason arviointi

KESTÄVÄ RUOKAJÄRJESTELMÄ

Kustannukset

- Kustannukset syntyvät pääasiassa henkilöresursseista
  - Osaamisen kehittäminen (mm. hankinnat, reseptiikka)
  - Reseptiikan kehittäminen (ruoan maittavuus, hävikin vähentäminen)
  - Läheltä saatavien raaka-aineiden selvittäminen
  - Kampanjat ja kannustus, yhteistyöverkostojen ylläpito
- Investoinnit paikallisviljelyyn (palstat, puut, pensaat), niiden ylläpitokustannukset ja hoito

Hyödyt

- Kuntalaisten terveellisen ruokavalion tukeminen (ymmärrys, osaaminen, valikoima)
- Lasten ja nuorten ympäristökasvatus ja ruokajärjestelmästä oppiminen
- Paikalliselinkeinojen tukeminen, huoltovarmuuden parantaminen
- Sosiaalinen yhteisöllisyys (palstaviljely, yhteisölliset lähiruokamahdollisuudet) ja hyvinvointi
- Tunnetaan raaka-aineiden alkuperä; vähentää turvallisuusriskejä, ei tueta epäeettistä toimintaa
- Paikallisia ympäristöhyötyjä; esim. pienempi hiilijalanjälki, vähentää rehevöitymistä, sitoo typpeä. Lisäksi parantaa pölyttäjien elinympäristöjä

Kestävän ruokajärjestelmän toimenpiteet

Nimi	Vastuutaho	Aikataulu
Kestäviin ruokavalintoihin kannustaminen kouluissa ja päiväkodeissa	Koulu ja varhaiskasvatus	Jatkuva
Kestävyysskriteerit ruokapalveluiden kilpailutuksiin	Kilpailutuksen järjestäjä	Seuraava kilpailutus
Kouluruuan arvostuksen ja ruokailijamäärien lisääminen	Koulu ja ruokapalvelut	Jatkuva
Kasvisruokavaihtoehto tarjolla ruokalinjastoissa	Ruokapalvelut	Jatkuva
Ruokahävikin vähentäminen	Ruokapalvelut	Jatkuva
Lähiruuan tarjonnan parantaminen	Elinvoima	Jatkuva
Kestävän ruuantuotannon edistäminen	Elinvoima, ympäristönsuojelu	Jatkuva
Yhteisölliset hedelmäpuut ja marjapensaat	Elinvoima, ympäristönsuojelu	2027-2028
Palstaviljelyn mahdollistaminen kunnassa	Maankäyttö	2028-2029
Kalastukseen kannustaminen	Elinvoima	Jatkuva
Järvikalan käytön edistäminen	Elinvoima	Jatkuva

Luonto ja maankäyttö

Luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan kaiken elollisen luonnon moninaisuutta ja runsautta. Monimuotoisuutta voidaankin edistää niin rakennetuilla alueilla, metsissä kuin esimerkiksi perinneympäristöissä.

Kunta voi vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen etenkin yhdyskuntarakenteen ratkaisulla, kaavoituksella, toimilla kunnan omistamissa metsissä sekä ohjeistuksella ja viestinnällä.

Metsät ja luonto ovat teema, joka on noussut tärkeänä esiin niin kuntien henkilöstölle, asukkaille kuin päättäjillekin tehdyissä kyselyissä.

Ilmastonmuutoksen edetessä ja vaikuttaessa luontoon, on entistäkin tärkeämpää, että kunta ottaa aktiivisen roolin myös monimuotoisuuden turvaamisessa.

Teematason arviointi

LUONTO JA MAANKÄYTTÖ

Kustannukset

- Uusien ilmastomyönteisten toimintatapojen vaatimat selvitykset (kaavoitus, metsien käyttö, luontokohteet, ennallistaminen) ja toteutus
- Viheralueiden muutokset ja ylläpito
- Toimenpiteet vaativat henkilöresursseja toteutuakseen
  - Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja kuntalaisten osaamisen kehittäminen
  - Toimintatapojen kehittäminen ja muuttaminen (uusien suunnitelmien laatiminen, ympäristönäkökulmien huomioiminen aiempaa laajemmin, seurannan lisääminen)
  - Tarvittavan ulkopuolisen asiantuntija-avun kustannukset

Hyödyt

- Tiiviimpi yhdyskuntarakenne mahdollistaa kestävästä liikkumisesta ja sitä kautta saavutetaan terveyshyötyjä
- Monimuotoisemmat viheralueet ja metsät edistävät kuntalaisten hyvinvointia ja matkailun edellytyksiä
- Viheralueiden hallittu hoitamattomuus voi tuottaa jopa säästöä ylläpitotarpeen vähentyessä
- Selvittämällä laajemmin ilmastovaikutuksia ja ympäristön tilaa, voidaan tunnistaa riskejä ja varautua niihin ajoissa

Luonnon ja maankäytön toimenpiteet

Nimi	Vastuutaho	Aikataulu
Ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomiointi kaavoituksessa	Maankäyttö	Jatkuva
Kuntametsien kestävä ja monitavoitteinen käyttö	Maankäyttö ja tekninen toimi	Jatkuva
Kuntametsien tilan seuranta	Maankäyttö ja tekninen johtaja	Jatkuva
Arvokkaiden luontokohteiden tunnistaminen ja huomioiminen	Ympäristönsuojelu, maankäyttö	Jatkuva
Yhdyskuntarakenteen hajautumisen pysäyttäminen	Maankäyttö	Jatkuva
Maankäytön kohdentaminen jo rakennetuille alueille	Maankäyttö	Jatkuva
Taajaman tiivistäminen hyödyntämällä esim. tyhjä tontit	Maankäyttö	Jatkuva
Rantarakentamisen strategian 2022-2024 arviointi ja jatkotoimenpiteet	Maankäyttö	2025
Taajamavihreän ja niittyjen kehittäminen	Elinvoima, maankäyttö	Jatkuva
Luontotietoisuuden lisääminen	Elinvoima, ympäristönsuojelu, kasvatusta	Jatkuva
Uusien luonnonsuojeluun sopivien alueiden kartoittaminen kunnan alueella	Maankäyttö, ympäristönsuojelu	Jatkuva
Ennallistamishankkeiden tukeminen ja mahdollistaminen	Ympäristönsuojelu	Jatkuva
Vieraslajien aktiivinen torjunta	Ympäristönsuojelu, tekninen toimi, jätehuolto	2025 – jatkuva
Luonnon hyödyntäminen opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa	Koulu ja varhaiskasvatusta	Jatkuva
Vesistöjen tilan seuranta järvien seurantaohjelman avulla	Ympäristönsuojelu	2025 – jatkuva
Vesiensuojelun tehostaminen	Ympäristönsuojelu	Jatkuva
Metsänomistajien kannustaminen kestäväan metsänhoitoon	Ympäristönsuojelu	Jatkuva

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmasto on jo muuttunut ja tulee muuttumaan, vaikka hillintätoimissa onnistuttaisiin. Tämän vuoksi on tärkeää suunnitella ja toteuttaa varautumisen ja sopeutumisen toimia.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta merkittävimiksi ilmastoilmiöiksi Päijät-Hämeessä on tunnistettu yleinen lämpeneminen ja erityisesti lämpenevät talvet, lisääntynyt sadanta, helleaallot sekä myrskytuulet.

Kunnissa on tärkeää tunnistaa ilmastonmuutokseen liittyvät merkittävimmät riskit eri sektoreilla sekä toteuttaa näihin liittyviä varautumisen ja sopeutumisen toimia. Tavoitteena on aktiivisesti vähentää muutoksen aiheuttamia riskejä ja haavoittuvuuksia, joista monet kohdistuvat terveyteen ja hyvinvointiin.

Väestön ikääntyessä esim. hellejaksojen ja vaihtelevien lämpötilojen aiheuttaman liukkauden aiheuttamat riskit kasvavat.

Teematason arviointi

ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMINEN

Kustannukset

- Kasvavat kustannukset kävely- ja pyöräteiden kunnossapidosta, kelirikkorjaukset
- Investoinnit taajama-alueiden viherratkaisuihin
- Entistä tehokkaampi hulevesien hallinta: ylläpito ja investoinnit
- Vesistöjen ja kosteikkojen kunnostamis- ja ennallistamistoimet
- Kiinteistöjen suojaaminen ylikuumenemiselta (jäähdytyksen asentaminen, passiiviset aurinkosuojaratkaisut)
- Ulkopuolisen asiantuntijan selvitykset (tulvariskit, vesiensuojelu, pohjaveden suojelusuunnitelma jne.)

Hyödyt

- Väylien kunnossapidolla saavutetaan terveys- ja turvallisuushyötyjä (aktiivisempi liikkuminen, vähemmän onnettomuuksia)
- Sopeutumisen toimet ovat myös ennakoivia: ennakoivalla toimintatavalla pystytään tehokkaammin välttämään ilmastonmuutoksen aiheuttamia menetyksiä ja hyödyntämään mahdollisuuksia. Jos ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeudutaan ennakoivasti, kertyy vuoteen 2070 mennessä kansallisesti noin 5-8 miljardia euroa vähemmän tappioita kuin jos sopeutuminen on reaktiivista
- Sopeutumisen toimista iso osa toteutettavissa maakunnallisena yhteistyönä ja –hankkeina, jolloin mahdollista toteuttaa kustannustehokkaasti
- Ilmastonkestävä uudisrakentaminen ei automaattisesti ole tavanomaista rakentamista kalliimpaa

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimenpiteet

Nimi	Vastuutaho	Aikataulu
Ilmastonmuutoksen sopeutumistyön arviointi ja kehittäminen	Ympäristönsuojelu	Jatkuva
Tilojen jäähdytys osana helleaaltoihin varautumista	Tekninen toimi	Jatkuva/Tarvittaessa
Kuntalaisten hyvinvoinnista huolehtiminen ääritilanteissa	Johtoryhmä	Tarvittaessa
Ilmastomuutoksen huomioiminen rakentamisessa	Maankäyttö ja rakennusvalvonta	Jatkuva
Puiden ja viherpeitteen lisääminen taajama-alueilla	Maankäyttö	Jatkuva
Metsien myrskytuhojen ennaltaehkäisy	Maankäyttö, Tekninen toimi	Jatkuva
Hulevesien hallinta ja hulevesitulvariskien arviointi	Tekninen toimi, ympäristönsuojelu	2025
Pohjaveden suojelusuunnitelman päivitys ja ylläpito	Ympäristönsuojelu	2025 (ylläpito jatkuva)
Vesihuoltolaitoksen varautumistoimet	Vesihuoltolaitos	2024-2025
Katu- ja tievaurioiden ennaltaehkäisy	Ympäristönsuojelu	Jatkuva
Valmiusharjoitukset ja varautumisen tason ylläpito	Johtoryhmä +	Vuosittain

Viestintä ja ympäristökasvatus

Viestintä on keskeinen osa ilmastotyötä. Kunnan viestintä omista ilmastotoimista kannustaa muut toimijat mukaan työhön sekä lisää ymmärrystä asioiden merkityksestä.

Ilmasto- ja kestävyysasioista viestintää toteutetaan usein rajallisilla resursseilla, joten kunnassa on hyvä sopia viestinnän vastuut, keskeisimmät kohderyhmät sekä pääasialliset viestintäkanavat. Yhteinen viestintä muiden kuntien ja toimijoiden kanssa sekä osallistuminen vuosittaisiin tapahtumiin lisää vaikuttavuutta.

Yksi viestinnän tavoitteista on lisätä vuoropuhelua asukkaiden sekä muiden toimijoiden kanssa. Etenkin nuorten ääniä on toivottu kuuluviin ilmastotoimia suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Teematason arviointi

VIESTINTÄ JA YMPÄRISTÖKASVATUS

Kustannukset

- Viestinnän ja ympäristökasvatuksen teemat vaativat ensisijaisesti asiantuntijaresurssia eli osaamista ja aikaa toimenpiteiden edistämiseksi
  - Ilmastonmuutososaamisen ja ilmastoviestinnän osaamisen kehittäminen
  - Ajalliset resurssit toimenpiteiden toteuttamiseksi nykyiseltä henkilöstöltä / määräaikaiset projektityöntekijät tai harjoittelijat / vakituinen palkattava henkilö
  - Asiantuntijapalveluiden hankinta ulkoisilta palveluntarjoajilta
- Vuosittaiset kustannukset koulujen ja päiväkotien liittymisestä Vihreä lippu-ympäristöohjelmaan

Hyödyt

- Johdonmukainen ja avoin ilmastoviestintä parantaa tiedonkulkua oman organisaation sisällä ja mahdollistaa ilmastotyön kytkemisen osaksi jokapäiväistä toimintaa synergiat huomioiden
- Onnistunut viestintä ja sen riittävät resurssit mahdollistavat oman organisaation sekä alueen muiden toimijoiden sitouttamisen ilmasto- ja vastuullisuustyöhön
- Suunnitelmallisella ja pitkäjänteisellä ympäristökasvatuksella kauaskantoisia positiivisia seurauksia - palvelee koko yhteiskuntaa
- Vahvistaa kunnan vastuullisuusimagoa
- Vahvistaa yhteisöllisyyttä ja paikallista yhteistyötä

Viestinnän ja ympäristökasvatuksen toimenpiteet

Nimi	Vastuutaho	Aikataulu
Ilmastotyön näkyvyys ja viestinnän vastuiden jako	Ympäristönsuojelu, elinvoima, kasvatusta	Jatkuva
Ilmastotyöhön osallistaminen	Ympäristönsuojelu	Jatkuva
Suunnitelmallinen ilmastoviestintä vuosikellon ja teemaviikkojen avulla	Ympäristönsuojelu	Jatkuva
Monipuolinen kestävän kehityksen viestintä	Ympäristönsuojelu, kirjasto, koulu	Jatkuva
Ympäristökasvatusohjelman valmistelu ja käyttöönotto	Koulu ja varhaiskasvatusta	
Koulujen ja päiväkotien liittäminen ympäristöohjelmiin	Koulu	
Ympäristöviikkojen viettäminen kouluissa	Koulu, Ympäristönsuojelu	Vuosittain
Lukion ilmastokurssi	Koulu	
Kaavoituskatsauksen hyödyntäminen ilmastoviestinnässä	Maankäyttö, ympäristönsuojelu	Jatkuva
Ohrasaaren kehittäminen asukkaiden toiveita kuunnellen Sysmässä	Tekninen toimi, elinvoima	2024-2028
Ympäristöaiheiset tilaisuudet ja näyttelyt	Kirjasto	Jatkuva
Ilmasto- ja kestävyysviestintään panostaminen sisäisessä viestinnässä	Johtoryhmä, ympäristönsuojelu	Jatkuva
Ilmastokumppanuuden edistäminen	Elinvoima, ympäristönsuojelu	Jatkuva
Ilmastokokouksen järjestäminen säännöllisesti	Elinvoima, ympäristönsuojelu	Jatkuva
Aktiivinen osallistuminen Salpausselkä Geoparkin kestävän kehityksen toimintaan	Elinvoima	Jatkuva
Kunta haastaa asukkaat, yhdistykset ja yritykset ilmastotoimiin	Ympäristönsuojelu, Elinvoima	Jatkuva

A person wearing a helmet and a red and black vest is riding a scooter on a dark, curved ramp. The background consists of green trees under a clear blue sky. The word 'SEURANTA' is written in large white letters across the center of the image, with a white horizontal line underneath it.

SEURANTA

Sysmän ilmastosuunnitelma

SYSMÄ

Ilmastosuunnitelman päivitys, toteutus ja seuranta

Kunnan johtoryhmä päivittää ja seuraa ilmastosuunnitelman toteutumista ympäristönsuojelun kanssa vähintään kaksi kertaa vuodessa. Toimenpiteitä toteuttavat kaikki toimialat.

Ilmastosuunnitelman toimenpiteiden etenemisen seurantaan ja päivittämiseen käytetään tämän suunnitelman teemakohtaisia toimenpidetaulukkoja. Etenemisen seurannassa ilmastosuunnitelman toimenpiteet merkitään seuraavilla värikoodeilla, etenemistilanteen mukaan:

Punainen = ei vielä aloitettu, jäljessä

Keltainen = suunnitteilla

Sininen = toteutuksessa

Vihreä = valmis

Sysmän ilmastoindikaattorit

Energia

1. Energian loppukäyttö kunnan alueella

285 GWh (2022)

Lähde: Syke, Ilmastoindikaattorit

2. Aurinkosähkön pientuotanto kunnan alueella (alle 1MWp)

0,5 GWh (2021)

Lähde: Syke, Ilmastoindikaattorit

Liikenne

3. Kunnassa liikennekäytössä olevat henkilöautot

2 011 kpl (30.9.2024)

4. Kuntaan rekisteröityjen sähkö-, hybridi- ja kaasautojen lkm

39 sähköautoa
57 hybridautoa
2 kaasuautoa
(30.9.2024)

Lähde: Traficom, Liikennekäytössä olevat henkilöautot alueittain

Kuluttavat

5. Kotitaloudet, joissa vähintään yksi auto

79 % kotitalouksista
(Padasjoki, Sysmä, Hartola, 2021)

6. Kestävien kulkumuotojen osuus liikkumisesta:

jalankulku 17 %
pyöräliikenne 5 %
joukkoliikenne 1 %
(Padasjoki, Sysmä, Hartola, 2021)

Lähde: Henkilöliikennetutkimus, Päijät-Häme

Ruoka

6. Kasvisruuan kulutus ruokapalveluissa

Viestintä

7. Viestintätoimet, esimerkiksi julkaistut kestävyysaiheiset uutiset vuoden aikana
8. Vietetyt kampanjaviikot